

**Перелік  
програм та навчально-методичних посібників для використання у  
роботі з дітьми з особливими освітніми потребами**

**Програма розвитку дітей раннього та дошкільного віку з інтелектуальними порушеннями** / авт.: О.В. Чеботарьова, Г.О. Блеч, І.В. Гладченко, І.В. Бобренко, С.В. Трикоз, О.І. Мякушко, І.В. Сухіна, Н.С. Бабій, Н.П. Цимбалюк, І.Д. Лукачук та ін.: За наук. ред. О.В. Чеботарьової, І.В. Гладченко. К., ІСПП імені Миколи Ярмченка НАПН України, **2023**. 433 с.

<https://ispukr.org.ua/?p=11295>

**Модельні навчальні програми для спеціальних закладів для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку помірного та важкого ступеня (2022):** Авт.: Чеботарьова О.В., Блеч Г.О., Гладченко І.В., Трикоз С.В., Сухіна І.В., Мякушко О.І., Бобренко І.В. та ін.) Режим доступу: <https://mon.gov.ua>; <https://lib.iitta.gov.ua>:

1. Модельна навчальна програма «Формування елементарних математичних уявлень» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку помірного та важкого ступеня. <https://lib.iitta.gov.ua/732295>

2. Модельна навчальна програма «Предметно-практичне навчання» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку помірного та важкого ступеня. <https://lib.iitta.gov.ua/732296>

3. Модельна навчальна програма «Формування навичок читання та письма» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку помірного та важкого ступеня. <https://lib.iitta.gov.ua/732305>

4. Модельна навчальна програма «Формування навичок читання та письма» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку помірного та важкого ступеня. <https://lib.iitta.gov.ua/732303>

5. Модельна навчальна програма «Розвиток художньо-естетичних навичок» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку помірного та важкого ступеня. <https://lib.iitta.gov.ua/732301>

6. Модельна навчальна програма «Соціально-побутове орієнтування» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку помірного та важкого ступеня. <https://lib.iitta.gov.ua/732298>

7. Модельна навчальна програма «Адаптивна фізична культура» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку помірного та важкого ступеня. <https://lib.iitta.gov.ua/732299>

8. Модельна навчальна програма «Я досліджую світ» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку помірного та важкого ступеня. <https://lib.iitta.gov.ua/732300>

9. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Психосоціальний розвиток» для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку помірного та важкого ступеня. <https://lib.iitta.gov.ua/732304>

#### **Програми з корекційно-розвиткової роботи для осіб з порушеннями інтелектуального розвитку:**

1. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Соціально-побутове орієнтування» для 5-10 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку, авт. Чеботарьова О. В. та ін. <https://lib.iitta.gov.ua/733317>

2. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Соціально-побутове орієнтування» (варіативний модуль «Подорож у життя») для 5-10 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку, авт. Мякушко О. І. <https://lib.iitta.gov.ua/733316>

3. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення» для 5-9 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку помірного ступеня, авт. Блеч Г. О. та ін. <https://lib.iitta.gov.ua/733315>

4. Програми з корекційно-розвиткової роботи «Театральна логоритміка» для 5-10 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку, авт. Гладченко І. В. та ін. <https://lib.iitta.gov.ua/733314>

5. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Ритміка. Барабанотерапія» для 5-10 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку, Гладченко І.В. та ін. <https://lib.iitta.gov.ua/733313>

6. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Ритміка» для 5-10 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку, авт. Гладченко І. В. та ін. <https://lib.iitta.gov.ua/733312>

7. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізична культура» для 5-10 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку, авт. Бобренко І. В. <https://lib.iitta.gov.ua/733127>

#### **Програми з корекційно-розвиткової роботи для осіб з порушеннями опорно-рухового апарату:**

1. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку» (базова) для 5-10 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, Чеботарьова О.В. та ін. <https://lib.iitta.gov.ua/733318>

2. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку» (базова) для 11-12 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, авт. Чеботарьова О. В., та ін. <https://lib.iitta.gov.ua/733319>

3. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку (арт-корекція засобами нетрадиційних видів занять)» для 5-10 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, авт. Чеботарьова О. В. та ін. <https://lib.iitta.gov.ua/733322>

4. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку (арт-корекція засобами нетрадиційних видів занять)» для 11-12 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, авт. Чеботарьова О.В. та ін. <https://lib.iitta.gov.ua/733321>

5. Програма корекційних занять з ЛФК для 5-10 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, авт. Остапенко Т.В., Авраменко Л.Ю., Свистун Г.М. <https://lib.iitta.gov.ua/733323>

6. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку (корекція емоційно-вольової сфери)» для 5-10 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, авт. Єгорова Г.А. <https://lib.iitta.gov.ua/733326>

7. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку (розвиток художньо-естетичної діяльності)» для 5-10 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, авт. Чеботарьова О. В. та ін. <https://lib.iitta.gov.ua/733324>

8. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку (розвиток художньо-естетичної діяльності)» для 11-12 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, авт. Чеботарьова О.В. та ін. <https://lib.iitta.gov.ua/733325>

**Типові освітні програм для 1-2 та 3-4 класів спеціальних ЗЗСО для осіб із порушеннями інтелектуального розвитку** <https://mon.gov.ua/ua/npa/prozatverdzhennya-tipovih-osvitnih-program-dlya-1-2-ta-3-4-klasiv-specialnih-zzso-dlya-osib-iz-porushennyami-intelektualnogo-rozvitku-ta-viznannya-takimi-shovtratali-chinnist-deyaki>

1.Блеч Г.О., Чеботарьова О.В. та ін. *Модельна навчальна програма «Українська мова. 5-10 класи»* для спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку та закладів загальної середньої освіти зі спеціальними класами для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку. Київ: Інститут спеціальної педагогіки імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2024. 111 с.

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743028/>

2. Чеботарьова О.В. та ін. *Модельна навчальна програма «Технології трудового навчання: швейна справа. 5-11 класи»* для спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку

та закладів загальної середньої освіти зі спеціальними класами для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку. Київ: Інститут спеціальної педагогіки імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2024. 100 с.

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743038/>

3. Чеботарьова О.В., Шевченко Н.П., Радченко О.Б. *Модельна навчальна програма «Технології трудового навчання: кухарська справа. 5-11 класи»* для спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку та закладів загальної середньої освіти зі спеціальними класами для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку. Київ: Інститут спеціальної педагогіки імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2024. 106 с.

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743029/>

4. Гладченко І.В., Гломозда І.В., Борозенець О.А. *Модельна навчальна програма «Математика. 5-10 класи»* для спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку та закладів загальної середньої освіти зі спеціальними класами для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку. Київ: Інститут спеціальної педагогіки імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2024. 44 с.

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743024/>

5. Мякушко О.І., Кожановська О.М. *Модельна навчальна програма «Здоров'я, безпека та добробут. 7-10 класи»* для спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку та закладів загальної середньої освіти зі спеціальними класами для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку. Київ: Інститут спеціальної педагогіки імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2024. 162 с.

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743054/>

6. Трикоз С.В., Дзіядевич Л.Г. *Модельна навчальна програма «Фізика і хімія в побуті. 7-10 класи»* для спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку та закладів загальної середньої освіти зі спеціальними класами для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку. Київ: Інститут спеціальної педагогіки імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2024. 43 с.

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742976/>

7. Бобренко І.В. *Модельна навчальна програма «Фізична культура. 5-10 класи»* для спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку та закладів загальної середньої освіти зі спеціальними класами для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку. Київ: Інститут спеціальної педагогіки імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2024. 122 с.

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743035/>

8. Пономаренко Н.В., Тороп К.С., Ляшенко В.В. *Модельна навчальна програма «Українська література. 7-10 класи»* для спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку та закладів загальної середньої освіти зі спеціальними класами для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку. Київ: Інститут спеціальної педагогіки імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2024. 79 с.

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743039/>

9. Біневич І.В., Тороп К.С., Проценко О.С. *Модельна навчальна програма «Технології (столярна справа). 7-11 класи»* для спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку та закладів загальної середньої освіти зі спеціальними класами для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку. Київ: Інститут спеціальної педагогіки імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2024. 190 с.

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743040/>

10. Швець Н.М., Тороп К.С., Дорошенко Н.М. *Модельна навчальна програма «Технології (швейна справа). 7-11 класи»* для спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку та закладів загальної середньої освіти зі спеціальними класами для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку. Київ: Інститут спеціальної педагогіки імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2024. 126 с.

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743041/>

11. Блеч Г. О., Шепічак О. О. *Методичні основи корекційного навчання учнів з порушеннями інтелектуального розвитку: українська мова: практ. посіб.* Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2025. 107 с. ISBN 78-617-8531-76-8 : <https://ispukr.org.ua/?p=14344>

12. Данілавичюте Е. А., Мартинюк З. С. *Подолання труднощів письма: навчальний посібник.* – Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2025. – 120 с. ISBN 978-617-8531-53-9 : <https://ispukr.org.ua/?p=14336>

### **Діти з порушенням слуху**

Кульбіда С. В., Рибак О. А., Міськов Г. В. (2025). Аналітичні матеріали для МОН України: препринт. Відділ української жестової мови Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. Київ, 2025. 50 с. ISBN 978-617-8531-62-1 : <https://ispukr.org.ua/?p=14434>

### **Навчально-методичні посібники**

1. Жук В.В., Литвинова В.В., Литовченко С.В. *Чути і спілкуватись. Крок за кроком з батьками. Методичний супровід та психологічна підтримка: навчально-методичний посібник для педагогів та батьків.* Київ, 2023. 57 с. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/739394>

2. Жук В., Литовченко С., Новосад В., Ремажевська В. *Як організувати освітній процес для дітей з порушеннями слуху та зору в інклюзивних групах*



закладів дошкільної освіти: навчально-методичний посібник. Київ: ЮНІСЕФ, 2024. 87 с. [https://sites.google.com/view/vzaemodia2023/%D0%BA%D0%BD%D0%B8%D0%B6%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%86%D1%8F?fbclid=IwY2xjawGAV45leHRuA2FlbQlXMAABHRqwy1eSj2JLmxN5Ur4F9jTaa\\_7S4\\_7Em-10-lC-eQtPP5mBzk\\_tGZ5pMA\\_aem\\_qW3-3YLSqPcSjkSbgc6fVA](https://sites.google.com/view/vzaemodia2023/%D0%BA%D0%BD%D0%B8%D0%B6%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%86%D1%8F?fbclid=IwY2xjawGAV45leHRuA2FlbQlXMAABHRqwy1eSj2JLmxN5Ur4F9jTaa_7S4_7Em-10-lC-eQtPP5mBzk_tGZ5pMA_aem_qW3-3YLSqPcSjkSbgc6fVA)

3. Жук В.В., Литвинова В.В., Литовченко С.В. Педагогічна підтримка дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху та їхніх батьків в умовах воєнного стану: навчально-методичний посібник. Київ, 2023. 123 с. <https://ispukr.org.ua/?p=11482>

4. Жук В.В., Литвинова В.В., Литовченко С.В., Вовченко О.А. Серія навчальних посібників за сферами розвитку для дітей дошкільного віку з порушенням слуху «Сходинки. Підтримаємо та допоможемо» (3 посібника). Київ, 2023. 258 с. <https://ispukr.org.ua/?p=11438>

5. Запровадження безбар'єрності освітніх послуг в закладах дошкільної та загальної середньої освіти : аналітичні матеріали для МОН України / за заг. ред. Л.І. Прохоренко, В.В. Засенка, Н.А. Ярмоли. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2024. 77 с. С. 20-27. Режим доступу: <https://ispukr.org.ua/?p=12614>

6. Вовченко О.А. Емоції та почуття дитини: навчально-методичний посібник для педагогів та батьків: в 2 част. Ч. 1: Відчувати, емпатувати і чому навчати у воєнний час. Ч. 2: Стрес, почуття втрати, провина: чому навчати і як допомагати у повоєнний час. Київ, 2023. 31 с. (Ч.1). 22 с. (Ч. 2). <https://ispukr.org.ua/?p=11575>

7. Шевченко В.М. Кохлеарна імплантація та реабілітація осіб з кохлеарними імплантами: навч.-метод. посіб. Київ, 2023. 112 с. <https://ispukr.org.ua/?p=11465>

8. Вовченко О.А. Психологічна підтримка дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху під час війни: навчально-методичний посібник для педагогів та батьків: в 2 част. Ч. 1: Повоєнний психологічний супровід дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху. Ч. 2: Повоєнний психологічний супровід дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху. Київ, 2023. 96 с. (Ч.1). 84 с. (Ч. 2). <https://ispukr.org.ua/?p=11578>

9. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. (2023). Інклюзивна освіта: покроково для педагогів: навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. 232 с. <https://ispukr.org.ua/?p=11563>

10. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. (2023). Діти з особливими освітніми потребами: навчання та супровід у період повоєнної відбудови: навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. 192 с. <https://ispukr.org.ua/?p=11566>

## **Програма**

1. Вовченко О.А. Програма психологічної діагностики та корекції емоційного інтелекту дітей раннього та дошкільного віку. Київ, 2023. (1,5) <https://ispukr.org.ua/?p=11569>

## Для дітей з тяжкими порушеннями мовлення

### Програми

1. Трофименко, Л.І., Ільяна, В.М., Пригода, З.С., Грибань, Г.В., & Аркадьєва, О.О. (2022). *Програма з корекційно-розвиткової роботи для 5-9 (10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення («Корекція мовлення»)* (Гриф МОН №6.0037-2022 «Схвалено для використання в освітньому процесі». Протокол №4 засідання комісії зі спеціальної педагогіки від 17.08.2022).

U R L : <https://drive.google.com/file/d/0B3m2TqBM0APKMWNpRzFReDJTTFU/view?resourcekey=0-cg1aZfea6yM8rwuGSwSDCQ>

2. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб з тяжкими порушеннями мовлення [Електронний ресурс] / Рібцун Ю. – 2024 р. – 8 др.арк.; *Рекомендовано вченою радою Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України (протокол №11 від 16.12.2024 р.)* URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743608>

### Навчально-методичні посібники:

1. Стандартизація навчально-методичного забезпечення навчання молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення: навчально-методичний посібник / Данілавичюте Е.А., Трофименко Л.І., Ільяна В.М., Рібцун Ю.В., Мартинюк З.С., Грибань Г.В. — Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2022. — 657 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/734271>

2. Психолінгвістичні дидактичні технології діагностики і подолання мовленнєвих порушень у молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення : навчально-методичний посібник / Данілавичюте Е.А., Трофименко Л.І., Ільяна В.М., Рібцун Ю.В., Мартинюк З.С., Грибань Г.В. — Інститут спеціальної педагогіки і психології НАПН України, 2022. — 847 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/734273>

3. Грибань Г. Дислалія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі: навчально-методичний посібник. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 108 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/739303/>

4. Ільяна В. Дислексія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі: навчально-методичний посібник. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 180 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/739361/>

5. Мартинюк З. Ринолалія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі: навчально-методичний посібник. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 180 с.

URL: <https://lib.iitta.gov.ua/739288/>

6. Рібцун Ю. Заїкання: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі: навчально-методичний посібник. Київ:

Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 154 с.

URL: <https://lib.iitta.gov.ua/738529/>

7. Рібцун Ю. Психолого-педагогічна підтримка дітей із заїканням в умовах війни. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 132 с.

URL: <https://lib.iitta.gov.ua/739023/>

8. Трофименко Л. Алалія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі: навчально-методичний посібник. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 180 с.

URL: <https://lib.iitta.gov.ua/739271/>

9. Аркадьєва О. О. Подолання труднощів читання: навч. посіб. – Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2025. – 108 с. ISBN 978-617-8531-54-6 : <https://ispukr.org.ua/?p=14377>

#### **Для дітей з порушеннями когнітивного розвитку:**

1. Прохоренко, Л.І. (2025). Програма з корекційно-розвивальної роботи «Корекція розвитку» (розвиток когнітивної сфери) (для дітей 1-4 класів). Київ : Генеза, 91 с. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/745078/>

2. Прохоренко Л. І., Омельченко І. М., Бабяк О. О., Баташева Н. І., Бужинецька К. Б. Корекційно-розвивальна програма «Корекція розвитку» («Корекція когнітивного розвитку», «Корекція особистісного розвитку», «Розвиток мовлення», «Ритміка») для учнів 1-4 класів з порушеннями когнітивного розвитку [Текст]: навчально-методичний посібник. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2025. 316 с. ISBN 978-617-8531-60-7 : <https://ispukr.org.ua/?p=14327>